

Riigikogu põhiseaduskomisjon
pohiseaduskomisjon@riigikogu.ee

Teie 09.04.2026 nr 6-3/26-421-2
Meie 28.04.2026 nr 6-3/26-421-4

Arvamus kohtute seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (kohtumenetluse kiirendamine) eelnõule 854 SE

Tartu Maakohus tänab võimaluse eest eelnõu kohta arvamust avaldada.

Märgin ära, et Tartu Maakohus jääb eelnõule varem Justiits- ja Digiministeeriumi kaudu edastatud seisukohtade juurde. Lisaks toetab Tartu Maakohus kohtute esimeeste ja kohtudirektorite ühist seisukohta, mis edastati komisjonile 27. aprillil 2026.

Siiski soovin eraldi üle rõhutada, et Tartu Maakohus ei pea mõistlikuks piirata kohtunike enesemääramist ja sõltumatust seeläbi, et vähendatakse kohtute üldkogu pädevust. Praegu kinnitab tööjaotusplaani kohtu üldkogu. See tähendab, et kõigi kohtunike soovidega arvestatakse ning asjad saavad jagatud kõige mõistlikumal viisil. Tartu Maakohtu kogemuse pinnalt ei ole üldkogu pädevuse vähendamine millegagi õigustatud ega põhjendatud. Kõik toimib. Kui tööjaotuskava ja spetsialiseerumist hakkavad otsustama vaid eestseisused, võib tekkida olukord, et kohtunikud ei saa neis küsimustes kaasa rääkida. Liiasi on eestseisuses liialt vähe kohtunike endi poolt valitud esindajaid - sama palju kui nimetatavaid. See aga vähendab taas kohtunike sõltumatust - on võimalik, et valitud esindajad jäävad vähemusse ega suuda esindada neid valinud kohtunike soovi.

Ehk et eestseisuse loomise eesmärk ei ole arusaadav (eelnõu § 36¹ ja § 36²). Eestseisuse tekitamine esimehe ja osakonnajuhatajate kõrvale ei muuda juhtimist selgemaks. Kui esimees ja pooled eestseisuse liikmed valib kohtute nõukogu, ei ole kohtuniku sisemine sõltumatus tagatud. Tagatud pole seegi, et pooled eestseisuse liikmed oleksid süüteo- ja teine pool tsiviilkohtunikud. Esimees + osakonnajuhatajad + eestseisus tähendaks praeguse eelnõu järgi, et Tartu Maakohtu juhtimisotsuseid teeb 1/3 kohtunikest. Ülejäänud 2/3 pädevuse vähendamine ei ole millegagi õigustatud. Kui kõigi juhtide koormust vähendada, vajab Tartu Maakohus juurde kohtunikukohti.

Tartu Maakohtu seisukohalt muutub maakohtu esimees eelnõu § 12 lg 4 p 4 järgi sõltuvaks kohtute nõukogust ja võtab võimaluse seista oma kohtu huvide eest.

Sundkorras spetsialiseerumine on küsitav. On valdkondi, kus see on mõistlik, samas ei ole see nii väikeses riigis absoluutsena mõistlik ega võimalik. Liigse spetsialiseerumisega on raskendatud töö võimalikult võrdne jagamine kohtunike vahel nii, et oleks tagatud ka menetlusosalistele võimalikult lähedane menetlus ilma lisakuludeta. Spetsialiseerumisega

kaasneda võiv vajadus menetleda asja maakohtu tööpiirkonna teises servas (teises majas), toob kaasa ajalise kulu kohtunikule (ta ei tee sel ajal sisulist tööd, kui sõidab) ja lisaks ka sõidukulud.

Eelnõus toodud tähtjad on ebareaalsed.

Ebaselge on nii eelnõu kui ka sellele lisatud seletuskirja pinnalt, kuidas täpselt hakkab edaspidi kohtute rahastamine toimuma. Selline teadmatus toob paratamatult kaasa õigusemõistmise korra kohase toimimise ebamäärasuse.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Marek Vahing

kohtu esimees